

Станиславівський ГОЛОС

Урядовий часопис Повітової Української Національної Ради.
Виходить у второк і п'ятницю.

Видав: Українське Пресове Бюро.

Начальний редактор: Михайло Губчак.

Редакція
і Адміністрація:
Станиславів,
ул. Голуховського
ч. 2. (дама Експозитура).
Ч. телефону 170.
Рукописів редакція
не звертає.

Передплата:
Місячно . . . 2— К.
Чвертьрічно . . . 6— К.
Піврічно . . . 10— К.

Один примірник
коштує в Стані-
славові 40 сот.

Ціна оголошень:
Рядок петитивний 60 с.
В надісланні . . . 1.— К.
В оповістках . . . 150 К.

Тимчасовий основний закон
про державну самостійність
українських земель бувшої
австро-угорської Монархії, у-
хвалений Українською Націо-
нальною Радою на засіданню
дня 13. падолиста 1918.

Артикул I.

Назва.

Держава, проголошена на під-
ставі права самоозначення народів
Укр. Нац. Радою у Львові дня 19.
жовтня 1918 р., обнімаюча весь про-
стір бувшої австро-угорської Мо-
нархії, заселений переважно Україн-
цями, має назву **Західно-українська
Народня Республіка.**

Артикул II.

Границі.

Простір Західно-Української На-
родньої Республіки покриваєть ся
з українською суцільною етногра-
фічною областю в межах бувшої
австро-угорської монархії, — то є
з українською частиною бувших
австрійських коронних країв Гали-
чини з Володимирією і Буковиною
та українськими частинами бувших
угорських столиць (комітатів) Спіш,
Шариш, Земплин, Уг, Берг, Угоча
і Мараморош, як вона означена на
етнографічній карті австрійської
монархії Карла барона Черніга.

Артикул III.

Державна суверенність.

Отся державна територія тво-
рить самостійну Західно-українську
Народню Республіку.

Артикул IV.

Державне заступництво.

Права влади іменем Західно-
української Народньої Республіки ви-
конує весь її народ через своє за-
ступництво, вибране на основі за-
гального, рівного, безпосередного,
тайного і пропорціонального права
голосованя без ріжниць пола. На
сій самій основі мають бути вибрані
Установчі Збори Західно-української
Народньої Республіки. До часу зібраня
Установчих зборів виконує всю
власть Українська Національна Рада
і Державний Секретаріат.

Артикул V.

Герб і прапор.

Гербом Західно-української На-
родньої Республіки є: Золотий лев
на синьому полі, обернений у свою
праву сторону, державний прапор
є синьо-жовтий, державна печатка
має докола гербу напись „Західно-
Українська Народня Республіка.

Приказ до Української Армії.

З днем 1. падолиста 1918 р. усе
військове майно на українській те-
риторії стало власністю Української
Держави.

1) Наказуєть ся українським
відділам зараз зайняти й обставити
постійною сторожею всі магазини
й інші військові підприємства.

2) Місцеві українські влади, а
саме: Команда українського війська
й комісар Української Національної
Ради мають зараз перейняти всі

військові обекти, як магазини, фа-
брики, господарські заведеня, мавток
рільничих експозитур і т. д. таким
способом:

а) до переиманя уповажнює
своїх заступників по одному власть
військова і цивільна при необхідній
співучасті знавців.

б) списуєть ся протокол перей-
нятя від попередніх управ.

в) виготовлюєть ся інвентар
(спис усього живого й мертвого ін-
вентаря) в двох примірниках, з яких
один належить прислати зараз укр.
інтендантській комісії.

г) Перейняте майно переходить
в українську адміністрацію таким
способом, що переймаюча комісія
установить управителя (військового
або цивільного), а військо, зглядно
міліція даєть сторожу. Належить
старати ся вдержати підприємства
в чинности.

д) Плоди й запаси, яких не
можна довше передержувати ізза
можливости скорого зіпсутя, треба
комісійно продати, беручи під увагу
в першій мірі місцеве бідне населеня
й українські кооперативні організації,
а гроші перевести до української
державної каси через Український
Харчовий Уряд.

е) Живий інвентар, непотрібний
до дальшої господарки або позбав-
лений корму, належить передати за
посвідкою (реверсом) на ужитковане
й виживлене місцевому населеню.
Переймаючий переданий сим спосо-
бом інвентар зобовязуєть ся ревер-
сом плекати й ужиткувати на рівні
зі своїм власним, а на жадане Укр
Харчового Уряду йтогои'віда

3) З перейнятих засобів можна видавати тільки найнеобхідніше виключно боввим українським відділам, стаціонарним або проходячим за квіттом начальника відділу.

4) Мертвий рілляничий інвентар можна випозичати потребувачому населенню на час сезонних робіт за посвідкою і порукою звороту.

5) Дальші розпорядки будуть подавати ся українським інтендантським повітовим органам, які скоро організують ся.

Львів, дня 8. листопада 1918 р.
Українська інтендантська Комісія.

Сень Горук,
шеф ген. штабу.

ПОКЛИК

до всіх повітових Управ.

Українська Держава буде ся. В першій мірі мусимо приступити до організованя наших воєнних сил. Треба:

1) зорганізувати в першій мірі доповняючі і запасові команди;

2) виставити полки в давніших їх місцях постою у всіх родах зброї: піхоту, кінноту, пушкарство, відділи технічні, уладити службу санітарну, трен, уряди прохарчованя, убору, уоруженя, інтендантуру, рахунковість, військове судівництво, жандармерію і військову поліцію.

Всі особи, котрі знають військове діло, приймемо радо, нехай зголошують ся особисто або письменно в Генеральнім Комісаряті у Львові.

Всі повітові організації в місцях побуту давніших доповняючих команд, нехай сейчас переводять бранку і спис усіх здібних до оружя від 17—35 року, а до чинної служби негайно покликати річники 1897—96—95. В тій цілі мають повітові організації видати прикази до всіх сіл, належачих до їх округа. Покликані річники організувати сейчас в місцях побуту давних полків. До уоруженя і убору придуть прикази. Провід обіймають повітові військові комісарі і переведуть усе в діло. Окремі списи після родів зброї мають предложити ся військовому комісарятові у Львові.

У Львові, дня 8. листопада 1918.

Головний військовий Комісаріят.
Маринович, полковник в. р.

Ширіть „Станиславівський Голос“.

Переняте влади на Галицькій Україні в руки Укр. Національної Ради.

Станиславів.

Ві второк дня 12. с. м., в салі „Народного Дому“ Українська Національна Рада скликала станиславівську інтелігенцію, щоби здати звіт зі своєї діяльності й одержати директиви до дальшої праці.

Збори вибрали председателем посла д-ра Бачинського, а реферат про діяльність Нац. Ради виголосив надрадник Мирон і др. Бачинський.

Надрадник Мирон переповів коротко перебіг перейнятя влади 1. с. м. в українські руки в важніших урядах, в старостві, дирекції залізниць, магістраті, на почті і в двох полках: 95-ім і 20-ім. В усіх урядах були вже приготовані на передачу влади і ждали тільки приходу українських властей. По усуненню польських властей зорганізовано Українську Національну Раду, в склад якої ввійшло 10 членів, а 11-ого проф. П. Чайківського настановлено комісарем для міста Станиславова.

Про діяльність Укр. Нац. Ради реферував посол др. Бачинський. Найважнішим завданням — говорив референт — було вдержати залізничний рух, мимо страйку польських урядників, вдержати лад і порядок у місті, при помочи оружної сили без проливу крові, перевести скріплене зійська оголошенем мобілізації і прийти до порозуміння з національними меншостями Жидами і Поляками. З усіх то важких завдань вивязала ся Укр. Нац. Рада як можна найкрасше. Рух залізничний, мимо тижневого вже страйку польських урядників, завдяки невтомимій праці наших залізничників, зовсім правильний, лад і порядок у місті в такий критичний час взірцевий, військо скріплене новою мобілізацією, а національні непорозуміння усунені покищо зорганізованем Тимчасової Адміністраційної Комісії, в склад якої входить 10 Українців, 6 Жидів, 5 Поляків і 1 Німець. До сеї адміністраційної комісії належать апровізаційні справи, фінансові і справи опіки над убогими верствами міста Станиславова. Виключені в справи характеру політичного. Щоб одна нація в злучі з другою не взяли переваги, зроблено застережене, що без згоди одної нації, не можна рішати про ніякі справи. Поляки зі своєї сторони зложили заяву, в якій подали услівя співпраці. З поміж точок заяви інтересні сі, в яких жадають ненарушимости мови у внутрішнім урядованю і неуживаня польських урядни-

ків до служби, що виходила би на шкоду польській державі.

По скінченю рефератів зібрані брали живу участь у дискусії, порушуючи ряд пекучих справ і важних проблем. Національній Раді одиоголосно висловлено довіре і через аклямацію затверджено її в дотеперішнім складі.

Підволочиська.

В Підволочиськах повний спокій. Начальником стації є пор. Ліщинський, цивільний комісар Букедор.

Сторожу творить відділ У. С. С. і озброєні міліції.

Всякі, що повертають, обезоружують ся і відсилають ся далі до дому.

Панують живі зносини з Волочиськами.

Тернопіль.

Командантом міста є пор. Палюх, командантом стації є Дудар, повітовим комісарем гімн. професор Сидоряк.

У місті спокій. Був, правда, неприємний випадок убитя українського міліціонера якимось Поляком, але справу щасливо залагоджено.

В місті є відділ У. С. С. і укр. міліція.

Творить ся армія і маса селян зголошуєть ся до війська.

Надзір над всіми залізничними шляхами обьяв п. Лисий. Залізничні урядники працюють і виплачено їм платню.

По селах Тернопільщини настановлені комісарі і всюди спокій.

Снятин.

Повітовим комісарем вибраний п. надпор. Мартинець.

Всюди панує взірцевий порядок. Ладу перестерігає чисельна міліція, а крім сего січові стрільці та жандармерія. Військові магазини перейняті укр. властями.

На тутешнім двірці розоружує ся вертаючих з України Мадярів. Відібрано від них велику кількість військових припасів, амуніції, скорострільів та кільканайцять гармат.

У місті являє ся велика обнижка цін на всякі продукти.

Снятин занепокоений звісткою, що Чернівці заняли Румуни і що посувають ся в напрямі Снятина.

Бучач.

Дня 7-го с. м. відбули ся тут збори народних делегатів. Вибрані

на тих зборах урядники заняли вже свої становища.

Завдяки вмілому та печаливо му врядуванню повіт. комісаря, дра Борковика, та військового команданта міста, п. Атамана Лучкова, в місті встановився лад і спокій.

Апровізаційні відносини тепер далеко ліпші, як за часів польського уряду.

Відною поштовою руху займає ся п. Сіак. Щоб достарчити укр. поштовим урядам здібних маніпулянтів, уладив п. Сіак курс для поштових практиканток.

По селах відбули ся зібрання, на яких вибрано нові громадські старшини.

З України н. Дніпром.

— Київ, У. Т. А. В підмогу зах.-українській державі приступила Головна Рада буковинських, галицьких та угорських Українців до формування окремого корпусу охорони Галичини під назвою „Січовиків“.

— Товариство „Батьківщина“ видало 9. с. м. відозву в справі формування помічного корпусу для Галичини і взиває до творення санітарного відділа. В відозві каже ся, що Україна має моральний обов'язок допомогти зах.-українській державі, бо в своїй часі галицькі Українці боронили Галичину перед більшовиками.

— У. Т. А. доносить, що польські відділи обсадили залізницю Ковель-Холм. Сим Українська Держава zagrożена з боку Польщі в суверенних правах. Се вже переступлене міжнародної приличности. Війна без виповідження се moral insanity. Се розбійницький напад. Нехай би Польща красше боронила свій рідний край від анархії. Ковель лежить уже за Бугом на Волині. На се одинока відповідь: до зброї!

— Мабуть у звязи зі станом в Галичині стоїть розпорядок Гетьмана в справі воєнного стану в Зах. Україні. Іменно Гетьман видав наказ про військовий стан і надзвичайну охорону в губерніях: катеринославській, херсонській (без Одеси), Подільській, таврійській, у повітах Дніпровській, Мелітопольській та в мійському отаманстві Миколаїв.

— Міністер внутрішніх справ В. Рейнбот випустив 8. с. м. з в'язниць 10 політичних діячів, які були в'язнені без обвинувачення їх о які небудь означені злочини, між ними бувшого міністра війни Семена Петлюру і б. міністра праці Н. Порша.

Архикнязь Вільгельм у Станиславові

Архикнязь Вільгельм, командант У. С. С., відвідав в часі свого побуту в Станиславові українських провідників і учрави українських урядів та був присутний при заприсяженню місцевого укр. війська. В суботу, 16. с. м., відбуло ся прийняте у Архикнязя Вільгельма, на яким виголосив він до присутних гостей (дра Л. Бачинського, старости Кульчицького, през. суду Метеллі, дра Яновича і других) ось яку промову:

„Високоповажани Панове! Я щасливий, що бачу Вас у себе і щиро дякую за відвідини. Прошу бачити в мені горожанина Української Республіки, який від літ всею душею зріє ся з долею українського народу. Я щасливий, що і теперішню велику хвилю довелось мені пережити на українській землі. Моїм бажанем є тепер як найскорше дістатись до Львова, зложити присягу вірности українському народові і безумовно віддати себе йому на услуги. Мої Панове, — вітаю Вас окликом: „Нехай живе і процвітає вільна Західно-українська республіка! Слава!“

В неділю, 17. с. м., виїхав Архикнязь Вільгельм зі своїм штабом до Львова.

Що чувати в світі.

— Австрія. Австрійські Німці рішили завести у себе республіканський лад. Дня 12. с. м. відбуло ся святочне засідане Нац. Ради, в тягу якого вивішено на домі, де воно відбувало ся, хоругву в національних красках і проклямовано німецько-австрійську республіку. В наслідок сього цісар Карло I. зріє ся корони, а своє панованє скінчив виданем маніфесту „До моїх народів“, в яким каже, що його старанем від вступлення на престіл було закінчити жорстоку війну. Запевняє, що все мав любов до своїх народів і з нею входить, бо не хоче, щоб його особа була перепоною в свобідному розвою народів.

З хвилею, коли народ переняв власть в свої руки, не мало рації істнованя австрійське правительство, тому сим маніфестом цісар рівночасно звільнив останнє ліквідаційне правительство Лямаша.

З хвилею видана сего маніфесту перестала істнувати стара австрійська монархія, які перетривала такі довгі віки. Яке становище мала вона в Європі і яке значінє мала вона для розвою поодиноких австрійських

народів — про се скаже своє слово історія. Яку ролю відіграла вона протягом остатнього столітя супроти українського народу — се ми знаємо найліпше. Але — як кажуть — про небищика не годить ся говорити зле. Впрочім історія і тут скаже своє слово.

Цісар Карло I. опустил Відень як звичайний чоловік, при виході його з цісарської палати військової сторожа не віддала йому почеси.

Цісар відїхав з родиною в цивільному убраню до посілости в Екартсау.

Так минає велич світа сього.

— Чехи. Чеський народ буде далі свою державу. Чеська конституанта рішила, що чеська республіка має обнимати Чехію, Мораву, Шлеск і ту часть Угорщини, де мешкають Словаки (18 комітатів). Супроти сього угорське міністерство видало поклик, в яким протестує проти занятя угорських комітатів Чехами, кажучи, що хоче жити з чеською республікою в згоді, а зі Словаками уладнаєть ся після принципів Вільзона. Поклик кінчить ся словами: „Угорське правительство протестує проти чеських виступів і буде боронити границь краю з оружем в руках“. Видно, що угорське правительство таки нічого не навчило ся в сій війні.

— Франція. З Гаги доносить кор. бюро, що міністерство Клемансо упало. Сю вістку треба ставити у звязи з революційним рухом в арміях держав порозуміння, про що ми писали в останньому числі. Така сама вістка надїшла з Бреми, в якій каже ся, що правительство Клеманса повалили соціалісти.

— Італія. N. Fr. Presse доносить під датою 12. листопада, що також італійську армію огортає революційний рух. Італійські жовніри заявили, що хотять іти до дому. Ціла армія відмовляє послуху. Се також один з дальших етапів походу більшевизму в державах порозуміння.

— Німеччина. Через радіо-телеграфічну стацію в Науен доносять, що німецьке правительство вислало до Вільзона ноту з просьбою розпочати мирові переговори, бо Німеччині грозить маревом голоду. Нота мала такий успіх, що 5 німецьких відпоручників (між ними держ. секретар Ерцбергер) виїхало до переговорів.

По послідних переворотках в Німеччині цісар Вільгельм виїхав до Голандії. Через Арнгайм, Барн удав ся автомобілем до Амеронген; де задержить ся на замку графа Бентінк. З Гаги доносять до „Algemeen

Handelsblad-y", що голядське правительство нічого не має проти побуту Вільгельма в границях Голяндії. Наслідник престолою остав у Німеччині і перебуває з Гинденбургом в Головній квартирі.

Робітнича і жовнірська рада в Гесії окликала республіку і скинула з престоло великого князя.

— Альзація і Лютарингія. Через радіотелеграфічну стачію в Науен доносять, що 11. с. м. уконституувалися члени другої ельзаської палати як ельзаська Національна Рада і назначили з посеред себе виконавчий комітет.

— Голяндія, Еспанія Швайцарія і Швеція. Після найновіших висток, які наспіли до Відня, в Голяндії, Еспанії, Швайцарії і Швеції появилися розрухи, які в першій мірі мають на цілі реформу теперішньої системи правління.

Румуни заняли Буковину.

Питанє про будучу долю Буковини стало було на днешнім порядку парламентарних розправ вже кілька місяців тому.

Тоді то заявив іменем клубу румунських послів його голова, др Іспескул, що Румуни признають Українцям право до 4-ох північних чисто укр. повітів: Заставна, Кіцмань, Вашківці і Вижиця.

Боротьба ішла тоді о землю між Прутом а Серетом, переважно українську, а головню о місто Чернівці.

Дебати, а й пересправи, не довели до згоди; противно — утворена з найбільших шовіністів румунська „Національна Рада“ зажадала цілої Буковини для Румунів, бо, мовляв, вона була колись частиною Молдови.

Буковинська делегація „Укр. Нац. Ради“ в Чернівцях почала небавом по установчих зборах у Львові організаційну роботу в Чернівцях.

Жидівська „Рада“ посередничала між українською а румунською задля мирного поладнання спору. Рум. Рада предложила, щоб вона переняла правительство в цілім краю й передала відтак укр. Раді владу над укр. областю. Укр. Рада відкинула сей спосіб, бо не хотіла, щоб Українці ухилилися за „вазалів“ Румунів, а головню й тому, що не вірила в те, що Румуни, перенявши владу в свої руки, поділять ся нею з Українцями.

Прийшло й до конференції між укр. Радою а перебуваючими в Чернівцях трома парламентарними послами румунськими (Гормузакі, др. Ончул і Грігоровіч) в присутности

президента краю, графа Ендорфа, на якій предложено, щоби всі укр. громади перейшли під управу укр. Ради, а румунські під владу румунську, місто ж Чернівці щоби мало свою самоуправу.

Але й сей умови не хотів ніхто з Румунів прийняти крім одного посла Ончула, якому знов президент краю не хотів передати правління, хоч готов був вчинити се зглядом Українців.

Тим часом наступила 2-го с. м. подія, яка дала початок до розладу в краю. Кадра 41. полку за почином полковника-Поляка Томашкевича і капітана-Румуна Дорффея покинула службу і зрабувавши магазини розбрила ся. За нею пішов і 22. полк, вчинивши те саме. Що не забрали з магазинів жовніри, на те накинута ся товпа, чому положили кінєць аж українські добровольці, яких ледво організовано.

Наші сторожі спиили грабежі і вдержували лад і безпеченство кілько мога.

Краєве правительство вдавало ся безнастанно до укр. Ради о поміч, головню що до ладу і безпеченства тай ізза перевозу війська, яке десятками тисяч вертало в неладі з України на Угорщину, а відси знов полонені до Росії.

Так то рядили справді вже Українці на Буковині і зі всіх боків дивували ся, чому не переймають владу і формально в свої руки.

Се стало ся аж 6. с. м., котрого то дня Укр. Рада обсадила Укр. Стрільцями, яких стягнула з Вижиці і Коломиї, всі уряди; президент був приневолений віддати владу в укр. області Буковини У. Н. Раді, яка настановила краєвим комісарем посла Омеляна Поповича, а в румунській послови Ончулова, який 8-го с. м. виїхав до Яс, щоби пересправляти дотично федерації рум. части краю, котру назвав „Горішньою Молдовою“, з Румунією.

Ончул вже не вернув, за те рум. літак скинув на місто відозву кор.-рум. генерала Задіка, в якій пише, що на просьбу „Бук. Нац. Ради“ приходить з наказу рум. короля з військом, щоби положити край анархії. Тимчасом в укр. части краю панував повний спокій і лад, за те в румунських містах і селах стріляли і грабили, очевидно на підкудування з того боку, що кликав Румунію робити лад і спокій.

У відповідь на рум. відозву передала У. Н. Рада рум. генералови особними відпоручниками протест проти рум. інвазії в укр. області.

Мимо того увійшло рум. військо 10. с. м. до Черновець, де його ви-

тали бук. Румуни хоругвами і співами.

Чи і як задалеко посунуло се воно дальше, покищо не знати, кажуть, що поза Прут не пішли ще доси.

У. Н. Рада остала, крім деяких членів, в Чернівцях, укр. краєвий комісар виїхав з краю, як се робити кожде zagrożене ворогом правительство і перебуває покищо в Станиславові, де й удлив нам отсих інформацій.

У. Н. Рада вислала двох відпоручників до Києва о поміч, те саме зробив і укр. комісар краєвий, не видаючи, чи відпоручники У. Н. Ради зможуть виїхати з міста.

Краєвому комісареві доісено про переговори, які мали б відбувати ся між румунською а українською стороною, однак певних висток доси нема. На жаль полученя між бук. делегацією а У. Н. Радою у Львові і у Відні годі було доси осягнути помимо всяких заходів.

Тимчасом Румуни рядять на Буковині; надіймо ся, що тільки тимчасово!

НОВИНКИ.

— Переписка Редакції. Всі Вп. Панове дописувачі, яких статі доси в „Станиславівськїм Голосі“ не були поміщені, звольте прийняти ласкаво до відома, що ізза навалу матеріалу підуть дописи в слідуєче число.

— Розпорядки Державного Секретаріату Військових справ. Дня 13. с. м. вийшло 5 розпорядків Держ. Секр. Війск. справ про формованє укр. жандармерії, про демобілізацію заведень, формацій і т. п. бувшої австр.-угор. монархії, про поділ Західно-Української Народньої Республіки на 3 військові області: а) Львів, б) Тернопіль, в) Станиславів, причім до станиславівської області належать округи: Станиславів, Стрий, Коломия і Чернівці, про мобілізацію всіх гажистів б. австр. армії до 50 р. життя і річників мужви від 1883—1900 та перегляд роджених в 1901 році. В слідуєчїм числі подамо розпорядок у цілости.

— Урядова мова. Одним із перших розпорядків повітового комісаря в Товмачі було зарядженє, що урядовою мовою всіх без виїмка властей у повіті є українська мова.

— До референта санітарних справ. Для здоровля тих, що працюють по публичних льокалях і тих, що приходять на збори, засідавя, а не курять, конечно бажаним було би видати відповідні зарядженя з заборною, безусловно не курити в публичних льокалях.